

Kredītņēmēji dzīvo neziņā

DIENAS
TĒMA

Euribor likmju ļoti straujā kāpuma dēļ bankas dāsni smeļ procentu ieņēmumus, tikmēr kredītņēmēju maksātspēja mazinās.

UZZIŅAI

- *Euribor* – procentu likme, par kādu bankas Eiropā aizņem naudu savā starpā. Šī likme ir vienota visā Eiropā. Atšķirīgs ir uzcenojums, kādu katra konkrētā banka tam nosaka.
- *Euribor* likme atstāj tiešu ietekmi uz ikmēneša kredītmaksājumu. Aizdevuma izmaksas procentu likmi iedala divās daļās, viena ir nemainīga, otra – mainīga. Nemainīgo procentu likmi nosaka aizdevējs, mainīgā – jeb *Euribor* likme ir Eiropas Naudas tirgus institūta pārvaldīta likme, ko nevar ietekmēt ne aizņēmējs, ne aizdevējs.
- Lai cīnītos pret arvien pieaugošajām cenām, ECB pagājušā gada vasarā pirmoreiz 11 gadu laikā paaugstināja bāzes procentu likmes par 0,5%. Šogad likmes kāpušas vairākkārt, jaunās stājās spēkā augusta sākumā, pieaugot par 0,25%. Galvenā bāzes procentlikme paaugstināta līdz 4,25%.

Avots: aizdevums.lv

blakus šajā visā, tad cīnāties tālāk. Dzīvojam te tikai gadu, bet mums šī nav vienkārši ēka, tā ir mūsu vieta, mūsu mājas. Ļoti, ļoti ceram, ka mūs kāds sadzirdēs," stāsta Laima.

Bankas klientu grūtības nejut

Kredīta maksājuma pieaugums ir tieši saistīts ar klientu kredīta apmēru, kā arī termiņu – jo kredīta summa lielāka un termiņš garāks, jo ietekme pamatīgāka, skaidro "Swedbank".

"Kopumā redzam, ka vidēji kredīta maksājums pieaudzis par nedaudz vairāk kā 50 eiro mēnesī, kas pielīdzināms elektrības izmaksu pieaugumam pēc "Sadales tīklu" tarifu pārskatīšanas. Turklāt jāņem vērā, ka pēdējā gada laikā kopš *Euribor* likmes kāpuma, iedzīvotāju ienākumi arī strauji palielinājušies, ko apliecina klientu uzkrājumu apjoma stabilitāte. Tas izskaidro arī faktu, kādēļ kavētāju īpatsvars ir nevis pieaudzis, bet pat samazinājies," klāsta AS "Swedbank" komunikācijas jomas vadītāja Lāsma Dzelme.

Tikmēr "SEB banka" norāda, ka tai nav statistikas par kredītu maksājumu pieaugumu, jo šos

maksājumus veido divas daļas – pamatsummas un procentu maksājumi. "Turklāt juridiskās personas izmanto dažādus kredītu pakalpojumus un biežāk nekā privātpersonas izvēlas *Euribor* likmes ar dažādiem termiņiem, tas ir, sākot no trīs mēnešu *Euribor* un beidzot ar piecgadīgu likmi. Līdz ar to ir klienti, kuriem vispār kredītu procentu maksājumi nav mainījušies, jo viņi izvēlējušies ilgtermiņa likmes. Turklāt kredītu procentu likmes maiņas datumi katram klientam ir individuāli. Piemēram gan var minēt, ka trīs mēnešu *Euribor* likme augusta sākumā, salīdzinot ar pērnā gada augustu, augusi par aptuveni 3,5%, kas nozīmē, ka, piemēram, 100 tūkstošu eiro kredīta procentu maksājums gadā pieaudzis par 3500 eiro jeb nepilniem 200 eiro mēnesī.

Arī privātpersonu segmentā katrs gadījums ir individuāls, jo katram klientam būs atšķirīgs atmaksātās aizdevuma pamatsummas apmērs, atlikušais kredīta periods, kā arī citi faktori, piemēram, klients būs pieņēmis lēmumu mainīt pievienoto likmi uz sešu mēnešu vai trīs mēnešu *Euribor* likmi, kuras vērtība ir zemāka. Turklāt katrā gadījumā atšķirsies arī brīdis, kad stāsies spēkā jaunā *Euribor* likme un palielināsies procentu maksājums. Visbiežāk kredīta līgumos par "atskaites punktu" tiek izvēlēta diena, kurā kredīts tiek izsniegts, un bāzes procentu likme tiek mainīta atbilstoši izvēlētajam *Euribor* likmes termiņam – katrus trīs, sešus vai 12 mēnešus. Visi šie faktori ietekmē ikmēneša maksājumu," stāsta "SEB bankas" uzņēmumu komunikācijas vadītāja Elīna Neimane.

Ne AS "Swedbank", ne "SEB banka" pašreiz nejutot, ka uzņēmumiem un privātpersonām būtu grūtības segt kredīta maksāju-

mus, un pieteikumu par saistību pārstrukturēšanu faktiski neesot.

E. Neimane: "Tajā pašā laikā ir diezgan liels pieprasījums pārskatīt bāzes (*Euribor*) likmes un nofiksēt tās uz ilgāku vai īsāku periodu (skatoties pēc katra klienta individuālās situācijas). Šādai pieteikumu plūsmai arī esam radījuši centralizētu risinājumu, kas nodrošina ātru bankas atbildi, izvērtējot katru pieteikumu individuāli."

Daļa izvēlas nogaidīt

"Redzam, ka vairāku faktoru ietekmē tirgus aktivitāte sabremzējusies, tajā pašā laikā interese par mājokļa iegādi vai maiņu joprojām ir stabila, joprojām nemainīgas prioritātes – klienti labprāt izvēlas mazāku platību īpašumus, pievērš ļoti lielu vērību energoefektivitātes jautājumiem. Uzņēmumu segmentā finansētais apmērs pieaug, taču redzam, ka likmes un būvniecības izmaksu sadārdzinājums ir ļoti sabremzējis daudzdzīvokļu māju renovācijas programmu un uzņēmumu vēlmi investēt ilgtermiņa projektos. Vājā Skandināvijas un tagad

jau arī Eiropas ekonomikas izaugsme arī liek uzņēmējiem būt piesardzīgiem un strauji nepaplašināt ražošanu. Aktivitāte ir liela līzings un apgrozāmo līdzekļu finansējumā. Vidējie finanšu dati rāda, ka uzņēmumi varētu aizņemt vairāk, un arī mēs esam gatavi aizdot vairāk ilgtspējīgiem projektiem," pauž "SEB bankas" pārstāve E. Neimane.

Savukārt "Swedbank" pārstāve L. Dzelme skaidro: "Neziņa par *Euribor* turpmāko pieauguma tendenci un tā maksimālo robežu rada iedzīvotājos bažas par potenciālo maksājumu nākotnē, tādēļ aptuveni ceturtdaļa klientu pēc konsultācijas izvēlas nogaidīt ar darījuma slēgšanu un pavērot *Euribor* izmaiņas nākotnē."

Arī sarunās ar uzņēmējiem šī banka redzot nelielu piesardzību, domājot par nākotnes plāniem un jaunām investīcijām. "Pieņemam, ka, tiklīdz *Euribor* likmes kāpums apstāsies un ECB sniegs skaidru ziņu par tā necelšānu tuvākajā nākotnē, sagaidāma iedzīvotāju un uzņēmēju pārliecības atgriešanās un kredīšanas apjomu pieaugums," norāda L. Dzelme.▶

EKSPERTE

DIENAS
TĒMA

Banku apetīte jāmazina

Linda Matisone,
Saeimas deputāte

Šobrīd bankas pelna ļoti daudz, un tām nav nekādas motivācijas kaut ko mainīt, lai pasargātu kredītņēmējus. Saeimas nodokļu politikas darba grupā, kurā es darbojos, aktualizēts jautājums par banku virspēļas nodokli, kas ir viens no instrumentiem, kā varētu šo banku apetīti mēģināt mazināt. Vēl svarīgi, lai bankas censtos sabalansēt savas un klientu intereses. Viens no risinājumiem kredītņēmēju aizsardzībai būtu, ja bankas pārskatītu un nāktu pretī sabiedrībai, samazinot pievienoto procentu likmi, ko nosaka aizdevējs.

Procentu likmju pieaugumu īpaši izjūt tie, kas kredītu ņēmuši iepriekš. Banka, izsniedzot kredītu, izvērtējusi un ņēmusi vērā klientu tā brīža ienākumus, bet tagad kredītņēmējiem automātiski pēc katra procentu likmes perioda, trim vai sešiem mēnešiem, maksātspēja samazinās. No banku puses neesmu manījusi kādas indikācijas, ka tās klientiem gribētu nākt pretī, palīdzot risināt viņu izmaksu kāpumu. Taču politiskajā dienaskārtībā ir jautājums par to, ka bankām jāpaskatās, cik grūti klientiem ir ar kredītu un līzingu maksājumu segšanu. *Euribor* likmes nemitīgā celšana būtībā grūž cilvēkus arvien lielākā parādu slogā. Pēdējā informācija liecina, ka Eiropas Centrālā banka atkal plāno paaugstināt *Euribor* likmes. Šobrīd šķiet, ka ar mērķi slāpēt inflāciju liela daļa sabiedrības vienkārši tiks iedzīta nabadzībā.

Ja mēs šoreiz cilvēkiem nenāksim pretī un atkal domāsim tikai par bankām, kā tas bija 2009. gada krīzē, tad baidos, ka varam piedzīvot jaunu emigrācijas vilni. Cilvēki būs vīlušies un vienkārši piespiedušies prom no valsts, nespēdami apmaksāt kredītus.▶

UZZIŅAI

- Latvijas monetārās finanšu iestādes, galvenokārt bankas, šogad pirmajos sešos mēnešos strādāja ar 335,9 miljonu eiro peļņu, kas ir par 2,6 reizēm vairāk nekā 2022. gada attiecīgajā periodā.
- AS "Swedbank" peļņa Latvijā šogad pirmajā pusgadā bija 131 miljons eiro, kas ir par 84 miljoniem eiro vairāk nekā 2022. gada attiecīgajā periodā.
- SEB grupa šogad pirmajā pusgadā Latvijā guvusi peļņu 82,4 miljonu eiro apmērā. 2022. gada pirmajā pusgadā "SEB bankas" grupas peļņa Latvijā bija 45,3 miljoni eiro, bet pašas bankas peļņa bija 53,6 miljoni eiro.
- AS "Luminor Bank" pirmajā pusgadā nopelnījusi 113,4 miljonu eiro, kas ir 2,6 reizes vairāk nekā pērn attiecīgajā periodā, liecina bankas publiskotais finanšu pārskats.

Avots: Ziņu aģentūra LETA

FOTO NO "PIXABAY.COM"